№ 1347-ФХД/24 25.03.2024

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИ

БУЙРУК

Ош шаары

Комиссиянын курамын бекитүү жөнүндө

2017-жылдын №7 отурумунда ОшМУнун Окумуштуулар кеңешинде, ОшМУнун окутуучуларынын, кызматкерлеринин жана студенттеринин этикалык кодекси №584-ФХД/21 24.02.2021 буйруктун негизинде "Ички эмгек тартип эрежелери" №1177-ФХД/21 13.04.2021 буйруктун негизинде "Студенттик жүрүм-турум кодекси" жөнүндө комиссия иштеп чыккан жоболор бекитилгендигине байланыштуу, 2023-жылдын 22-июнундагы Билим берүү маселелери боюнча 2023-жылдын 29-июнундагы Билим берүү жөнүндөгү мыйзамына, 2024-жылдын 5-февралындагы Мамлекеттик жогорку окуу жайларга өзгөчө статус берүү боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин токтомуна ылайык ОшМУнун окутуучулары, кызматкерлери жана студенттери үчүн ***"Ички эмгек тартип эрежелери жана этикалык кодекс"*** жөнүндө жобо иштеп чыгуу үчүн төмөнкүдөй тартипте комиссиянын курамы бекитилсин:

Комиссиянын төрагасы:

1. Саттаров Абсамат Эрмаматович - ОшМУнун кесиптик бирлик комитетинин төрагасы, доцент;

Комиссиянын мүчөлөрү:

2. Артыкова Жылдыз Абдисаламовна - билим берүүнүн, изилдөөлөрдүн, инновациялардын сапатын өнүктүрүү боюнча стратегиялык пландаштыруу департаментинин директору, доцент;
3. Турдубаева Гулсара - Кадрлар бөлүмүнүн башчысы, доцент;
4. Курбанбаева Нуржамал Нажимидиновна - илим жана инновация бөлүмүнүн башчысы, доцент;
5. Батыралиев Адылбек - практика жана карьера борборунун улук инспектору, доцент;
6. Бөтөнөев Жолдошбек Советбекович - чыгыш таануу институтунун директору, доцент;
7. Айдарбекова Жамал Абдыкадыровна - укук иштер бөлүмүнүн башчысы;
8. Турдубаев Бакытбек Абдилатович - ОшМУнун кесиптик бирлик комитетинин эмгекти коргоо жана техникалык коопсуздук боюнча адиси.

Негизи: *ОшМУнун кесиптик бирлик комитетинин төрагасы, доцент А.Э.Саттаровдун билдирүүсү, кадрлар бөлүмүнүн башчысы Г.Турдубаеванын макулдугу, ректор, профессор К.Г.Кожобековдун кол тамгасы менен бекитилген.*

Ректор: **К.Г. Кожобеков**

документ ПОДПИСАН электронной подписью
Распоряжение ОшГУ №19-р/21 от 12.05.2021

Аткарган: КБнын инспектору Фахридинова Б.
Байланыш тел. (03222) 70738

"БЕКИТЕМИН"

ОшМУнун ректору,

ф.-м.и.д., профессор Кожобеков К.Г

____

"24" сентябрь 2021-жыл.

Студенттин жүрүм-турумy жөнүндө кодекс

Ош мамлекеттик университетинде студенттер үчүн дисциплинардык процедураларды жөнгө салуу

Ош-2021

"Студенттин жүрүм-туруму жөнүндө кодекс" Ош мамлекеттик университетинде иштелип чыгып, ОшМУнун административдик кеңешинин 2021-жылдын 24 -сентябрь №4 отурумунун чечими менен бекитилди.

ОшМУнун ректорунун 13.04.2021 №1177-ФХД/21 "Студенттер үчүн академиялык чынчылдык кодексин жана аны ишке ашыруу үчүн атайын механизмдерди иштеп чыгуу жөнүндөгү" буйругун аткаруу максатында түзүлгөн жумушчу топ тарабынан иштелип чыгарылган.

Түзүүчүлөр: Артыкова Ж., Саттаров А., Алтыбаева М., Арапбаев Р., Муратов Ж., Маматкулов О., Пайзилдаев Т., Орозали уулу Б.

Мазмуну

1. Жалпы жоболор

1.1. Студенттин жүрүм-турум жөнүндө кодекстин, максаттары жана маселелери

1.2. Кодексте каралган эреже бузуулар жана ага кийлигишүү

1.3. Колдонуучулар

2. Академиялык эреже бузуулар

2.1. Академиялык эреже бузууларга тиешелүү түшүнүктөр

2.2. Академиялык чынчылдык принциптери

3. Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар

3.1. Жалпы түшүнүктөр

3.2. Студенттердин жүрүм-турумуна талаптар

Колдонулган булактар

1. Жалпы жоболор

1.1. Студенттин жүрүм-туруму жөнүндө кодекс, максаттары жана маселелери

- Бул документ Ош мамлекеттик университетинин (мындан ары университет) билим алуучуларынын, тактап айтканда, студенттеринин, чет өлкөлүк студенттеринин, окуучуларынын (мындан ары студент) университетте билим алуу убакыт аралыгындагы жүрүм-турумун жөнгө салып турат. Документ окуу процессине тиешелүү жана тиешелүү эмес кырдаалдар үчүн аныкталган.
- Студенттин туура жүрүм-туруму, сапаттуу билим алуусу аркылуу Университеттин саясатын колдоо менен анын коомдогу беделин андан ары жогорулатууга өз салымын кошуусуна шарт түзүү максатында кабыл алынган;
- Кодекс КРнын "Билим берүү жөнүндөгү" мыйзамына, ОшМУнун уставынын ж.б. нормативдик документтеринин инсандын жүрүм-турумдук, адеп-ахлактык нормаларына, академиялык чынчылдык стандарттарына, адамзат баалулуктарына негизделип жазылган;
- Кодекстин талаптары билим берүү максаттарын ишке ашырууга, инсандык өнүгүүгө, өз ара мамилелешүүгө жагымдуу чөйрө түзүүнү шарттап берет;
- Кодекс студенттин конституциялык укугун, академиялык эркиндигин, сөз эркиндигин чектебейт;
- Кодекс ОшМУнун окутуучуларынын жана студенттеринин жүрүм-турум мамилелеринин моралдык-этикалык ченемдерин, эрежелерин камтыйт жана билим берүү процессинин катышуучуларынын өз ара мамилелериндеги, конфликттик кырдаалдарды чечүүдөгү иш-аракеттердин негизи боло алат.
- Кодекс ОшМУнун бардык структуралык бөлүктөрүндө бирдей күчкө ээ. Окутуучулар, студенттер, кызматкерлер кодекстеги көрсөтүлгөн

жоболорду, эрежелерди, принциптерди сактоону эркин, ыктыярдуу кабыл алышат жана ишке ашырышат.

- Кодекстеги жоболорду, эрежелерди билүү жана сактоо алардын окуу ишмердигинин жана эмгек тартибинин негизги сапаттык көрсөткүчтөрүнүн бири катары бааланып аттестация, сыйлоо, конкурс, сынактык ж.б. иш-чараларда баа берүүнүн критерийлеринин бири болуп эсептелинет.
- Кодекстеги этикалык ченемдерди бузгандарга административдик чара колдонулат же болбосо коомдук пикир аркылуу баа берилет. Студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, куратор же деканат аркылуу студенттин адепсиз кылык-жоруктары жөнүндө студенттин ата-энелерине билдирилип турат.
- Кодекске өзгөртүү, толуктоолорду киргизүү профсоюздук уюмдун, студенттик кеңештин, омбудсмендин сунуштарын эске алуу менен Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректор тарабынан (зарылдыкка жараша бир жыл ичинде бир гана жолу) жүргүзүлөт. Окумуштуулар кеңешинин чечими менен бекитилет. Зарылдыкка жараша ректордун буйругу менен өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду кийирүү үчүн жумушчу топ түзүлөт.

1.2. Кодексте каралган эреже бузуулар жана ага кийлигишүү

Академиялык эреже бузуулар. Академиялык эреже бузууларга плагиат, документти жасоо, бааны сатып алуу же башка жолдор менен жогорулатуу, окуу тапшырмасын (реферат, доклад, квалификациялык иш, долбоор ж.б.у.с.) башкаларга жасатуу, сатып алуу, алдоо аркылуу окуу тартибин бузуу ж.б.у.с. аракеттер кирет.

Окутуучулар, администрация (деканат, дирекция, окуу-маалымат департаменти ж.б.) жана акыйкатчы аппараты академиялык эреже бузуулардын болуусун, даражасын аныктайт жана ага ылайык жаза тартууга чара көрүү чечимин чыгарат.

Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар.Университет билим берүү программаларында коюлган максаттарга жетүү үчүн окууда, өз алдынча окууда, илим-изилдөө жана практикалык иштерин жүргүзүүдө, сабактардан сырткаркы убактагы студенттин өнүгүүсүнө, жашоосуна шарттарды түзүү менен коопсуз (зордук-зомбулук, алдамчылык, көз боемочулук, урдоо, тоноо, шылдыңдоо, башкаларды эреже бузууго мажбурлоо, эреже бузууга түртүү, эреже бузууга аргасыз кылууж.б.у.с. көрүнүштөрсүз) чөйрөнү уюштурат. Мындай коопсуз чөйрө менен камсыздоо максатында окуу менен байланышпаган дагы эреже бузууларды тыкыр көзөмөлдөөгө жана эреже бузуу аныкталган учурда ага ылайык чара көрүүгө университет милдеттенет.

Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулардын болуусун жана анын даражасын куратор, студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, деканат, дирекция, студенттик коомчулук менен иштөө бөлүмү, тарбиячы, жатакана коменданты ж.б.у.с. тараптар аныктайт жана ага ылайык ата-энесине студенттин тартиби жөнүндө кат жөнөтүү, эскертүү берүү, сөгүш жарыялоо, окуудан четтетүүгө сунуш берүү, жатаканадан чыгарууга сунуш берүү ж.б.у.с. чара көрүү чечимин чыгарат.

Жалпы университеттин корпоративдик маданияты - университеттин алдыга койгон стратегиялык максаттарына жетүүнү жана миссиясын (Университеттин өнүгүү концепциясы) ишке ашырууну шарттаган баалуулуктар, этикеттер, адаттар, салттар. Университеттик корпоративдик маданият университеттин адам ресурстарын башкаруу, өнүктүрүү менен бирге иштөө жана окуу үчүн жагымдуу чөйрө түзүүнү камсыздайт.

Университеттин мүлкүн колдонууга карата эрежелер жана университеттин аймагындагы чектөөлөр. Университет студенттин окуусуна, сабактан сырткаркы өнүгүп-өсүүсүнө, жатаканада жашоосуна, ден соолугуна жагымдуу шарттарды түзүп берүү менен билим берүү программаларын ишке ашырат. Университеттин мүлкүн колдонууга карата,

ошондой эле университеттин аймагына тиешелүү кийирилген чектөөлөр жана эрежелер коопсуз жана ыңгайлуу чөйрөдө студенттин окуу максаттарынын толук ишке ашуусун камсыздоого мүмкүнчүлүк түзүп берет. Университеттин мүлкүн пайдаланууга жана университеттин аймагында кийирилген чектөөлөргө карата эреже бузуулардын болуусун, даражасын окутуучу, куратор, студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, деканат, дирекция, студенттик коомчулук менен иштөө бөлүмү, окуу-маалыматтык департаменти, тарбиячы, жаткана коменданты ж.б.у.с. тараптар аныктайт жана ага ылайык чара көрүү чечимин чыгарат.

1.3. Колдонуучулар

Бул документ ОшМУнун студенттери, окутуучулук-профессордук курамы, администрациясы, тейлөө жана техникалык кызматкерлери, ата-энелер, иш берүүчүлөр, эксперттер ж.б. кызыктар тараптар үчүн.

2. Академиялык эреже бузуулар

2.1. Академиялык эреже бузууларга тиешелүү түшүнүктөр

Академиялык чынчылдык – бул студенттин сапаттуу билим алуусу үчүн жетекчиликке алуучу чынчылдыктын принциптери, баалуулуктары.

Университеттин студенттери төмөнкүдөй академиялык эреже бузууларга жол бербеши керек:

Плагиат – башкалардын чыгармаларын, илимий жана интеллектуалдык эмгегин шилтеме койбостон көчүрүү.

Плагиатка байланышкан төмөнкү эреже бузуулар бар:

- Жазуу тапшырмаларын (доклад, реферат, курстук иш, квалификациялык иш, долбоордук иш, эссе, дипломдук иш, эскиз, макет, модель ж.б.у.с.) аткарууда интернеттен, китептерден башкалардын чыгармаларын, илимий жана интеллектуалдык эмгегин

көчүрүү. Бул эмгектерден цитаталарды келтирүүдө сөзсүз түрдө авторду жана эмгектин аталышы көрсөтүлүшү керек.

- Тапшырмаларды аткарууда мисал, маселелердин чыгарылышын жолдошторунан көчүрүп алуу.
- Башкалардын эмгегин өзүнүкү кылып көрсөтүү.
- Тапшырмаларды аткарууда интернет сервистерин чынчылдык принциптеринен четтеп пайдалануу. Мисалы математикалык мисалды автоматтык түрдө чыгарып бере турган интернет сервисин колдонуу.

Бааны (билимди) сатып алуу – бул студенттин өзүнүн билимине шайкеш келбеген баалоону уюштурууну шарттаган актылар.

Бааны (билимди) сатып алуу менен байланышкан эреже бузуулар:

- Окутуучуга акча же баалуу материалдык буюм берип бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Адам факторунун (таанышынын, тууганынын, жетекчилердин ж.б.у.с.) таасири аркылуу бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Кандайдыр бир кызмат көрсөтүү аркылуу бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Окуу тапшырмаларын (доклад, реферат, курстук иш, квалификациялык иш, дипломдук иш, долбоордук иш, эссе, эскиз, макет, модель, ж.б.у.с.) акы төлөп берип башкаларга жасатуу.

Алдоо – бул студенттин жалган айтуу менен окуу процессине катышпоо, тапшырма аткаруудан качуу, бааны жогорулатуу аракеттери.

Алдоо менен байланышкан эреже бузуулар:

- Сабакка себепсиз келбөө;
- Шылтоо айтуу, жалган айтуу менен окутуучуну, жолдошторун алдоо аракети;
- Негизсиз окуу процессине катышпоо;

- Жалган айтуу менен окуу тапшырмаларын аткарбоо аракети;
- Жалган айтуу менен аянычтуу көрүнүү аркылуу бааны алуу, бааны жогорулатуу аракети;
- Башкалардын эмгектерин өзүнүкү кылып көрсөтүү аракети.

2.2. Академиялык чынчылдык принциптери

Студент академиялык чынчыл болуусу үчүн төмөнкү эрежелерди так сактоосу зарыл:

- ***1-принцип.*** *Аткарылган иштин оргиналдуулугу.* Ар бир окуу тапшырмасын өзү аткаруу, башкалардан көчүрбөө, башкаларга көчүртпөө, окуу тапшырмаларын аткарууда колдонулган маалымат булагын көрсөтүү;
- ***2-принцип.*** *Алынган билим менен бааның шайкештиги.* Баа менен өзү алган билимдин деңгээлинин тең болушун дайыма көзөмөлдөө зарыл. Коюлган баанын алынган билимден жогору болушу бул академиялык чынчылдыктын бузулгандыгынын негизги белгиси. Студент сапаттуу билим алуусу үчүн баасы менен алган билиминин шайкеш келүүсүн өзү аңдап, ага ылайык туура чечимдерди чыгаруусу зарыл.
- ***3-принцип.*** *Окуу процессине карата активдүүлүк позициясы.* Бул принцип сакталышы үчүн студенттер төмөнкүлөрдү аткарылышы зарыл:
    - ✓ Студент окуу процессине, окуу тапшырмаларын аткарууга активдүү катышуусу;
    - ✓ Окуу процессинин ийгиликтүү жүрүшү үчүн өз салымын кошуу, кайдыгер болбоо;
    - ✓ Окуу процессинин натыйжалуу болуусуна өз пикирин, сунушун негиздүү билдирүү;

- ✓ "Окутуучу студенттин көзү менен" деп аталган анкетирлөө аркылуу окутуучуларга жана окуу процессинин уюштурулушуна обьективдүү, негиздүү баа берүү;

- ***4-принцип.*** Баалоонун ачык-айкындуулугу. Окуу тапшырмаларын аткарууда, сынактарды тапшырууда студент баалоонун критерийлери жана механизмдери менен алдын ала тааныш болуусу керек.

Бул принциптердин аткарылышы үчүн студент күнүмдүк окуп-үйрөнүү ишмердигинде төмөнкү эрежелерди сактоосу зарыл:

- ✓ Сабактарды себепсиз калтырбоо;
- ✓ Ар бир тапшырманы өз убагында аткаруу;
- ✓ Алдоо жолу менен баа албоо;
- ✓ Окуп-үйрөнүү, тапшырмаларды аткаруудан башка жолдор аркылуу бааныжогорулатуу аракетин жасабоо;
- ✓ Окуу тапшырмаларын аткарууда, сынактарды тапшырууда баалоонун критерийлерине жана механизмдерине ылайык окуп-үйрөнүү процессин уюштуруу;
- ✓ Окуу процессинин натыйжалуу болуусу үчүн ар дайым активдүү болуу;
- ✓ Баа алууда билимине гана таянуу.

3. Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар

3.1. Жалпы түшүнүктөр

Студент төмөнкү эреже бузууларга жол бербеши керек:

Зордук-зомбулук – бул адамдын эркин чектөө, анын үстүнөн бийлик жүргүзүү жана аны башкаруу максатын көздөгөн системалуу түрдө кайталанып туруучу адам эркине каршы физикалык, психологиялык, экономикалык жана сексуалдык мүнөздөгү таасир этүүчү актылар.Зордук-

зомбулукка уруу, коркутуу, шылдыңдоо, мазактоо, эркинен сырткары аракет жасоого мажбурлоо, кемсинтүү, эреже бузууга түртүү, аргасыз кылуу, талап-тоноо, артынан түшүү, такталбаган маалыматтар аркылуу каралоо актылары кирет.

Алдоо – бул жалган айтуу, көз боемочулук кылуу, туура эмес, такталбаган маалыматтарды айтуу, башкаларга таратуу (оозеки, жазуу түрүндө же социалдык тармактар аркылуу) жана ошол аркылуу кимдир бирөөгө зыян келтирүү, аброюна шек келтирүү, каралоо, башкалардын коомчулуктагы беделин түшүрүү максатында жагымсыз кырдаал жаратуу актылары кирет.

Туура эмес жүрүм-турум – адекваттуу адамдын башкаларга зыян келтирген, жагымсыз жана ыңгайсыз кырдаал жараткан, окууга, жашоого, эс алуусуна тоскоолдук кылган, конфликт жарата турган жүрүм-турумдары.

Уурулук – башкалардын мүлкүн, буюмун, менчигин уруксатсыз өзүнө ыйгаруу, алып алуу аракети.

3.2. Студенттердин жүрүм-турумуна талаптар

3.2.1. Студент коомдук жайларда, анын ичинде университетте, окуу кааналарында, китепканада, жатаканада жалпы кабыл алынган коомдук жайда жүрүүнүн жүрүм-турум эрежелерин сакташы керек.

3.2.2. Студенттер университеттин уставын, ички-тартип эрежелерин ж.б. локалдык актыларын сакташат.

3.2.3. Окууга өз убагында келүүсү, себепсиз сабактарды калтырбоосу, сабакты калтыргандыгын өз убагында старостага, кураторго же деканатка билдирүүсү анын милдети катары эсептелинет.

3.2.4. Студент өзүнүн билим берүү процесстери жана коомдук-маданий иш-чаралары боюнча оюн, көз карашын, ишенимин, сын-пикирлерин эркин билдире алат. Ал үчүн эч кимден куугунтукка кабылбайт.

3.2.5. Студенттин окуу жайдагы негизги документи болуп студенттик билет эсептелинет.

3.2.6. Эгерде окуу корпусуна кирүүдө же чыгууда кезек болуп калса студенттер жашы улууларды, агайларды, эжекелерди, ал эми эркектер аял затын алдыга кое берет.

3.2.7. Окуу жайында бардык улуттун, диндин жана башка өлкөлөрдүн өкүлдөрү билим алууга жана коомдук-маданий иштерге катышууда бирдей укукта. Динине, улутуна, жашаган жерине карата бөлүүгө жана кемсинтүүгө жол берилбейт.

3.2.8. Сабак убагында бири-бири менен сүйлөшүп, башкаларга жолтоо болуу, чөнтөк телефону менен сүйлөшүү, уруксатсыз эшикке чыгып кетүү этиканын ченемдерине жатпайт жана мындай көрүнүштөргө жол берилбейт. Сабактарда чөнтөк телефону өчүрүлөт же үнсүз режимге коюлат.

3.2.9. Окутуучу сабакка киргенде студенттер аны менен ордунан туруп саламдашышат.

3.2.10. Окутуучулар, кызматкерлер жана студенттер өз ара бири бири менен сый-урматтагы мамилени сакташат.

3.2.11. Окутуучунун, кызматкердин же студенттин кийген кийимине, жүрүм-турумуна эл алдында сын-пикирди айтуу этикага туура келбейт (мүмкүн болсо өзүнө айтуусу керек).

3.2.12. Окуу жайга спорттук кийим менен келүүгө (спорттук форманы дене тарбия сабагында кийишет), шорта, сланцы, ачык кийимдерди (сарафан, майка, лосины ж.б.) кийүүгө, жүзү жабык кийинүүгө, ашыкча гримдер жана жасалгалар менен келүүгө болбойт.

3.2.13. Окуу жайда сакал-мурутун ашыкча өстүрүп жүрүүгө болбойт.

3.2.14. Атайын көрсөтүлгөн жерде гана тамеки тартууга уруксат берилет. Мас абалда сабакка келүүгө, сабак убагында сагыз чайноого, уктаганга, окуу

максатынан тышкары гезит окуганга, окуу максатынан тышкары интернет, социалдык тармактарды колдонгонго, телефон менен сүйлөшүүгө ж.б. жол берилбейт.

3.2.15. Коомдук мүлктү жана айлана-чөйрөнүн, аудиториянын тазалыгын сактоо кызматкерлердин жана студенттердин милдети катары эсептелинет. Какырынып-түкүрүүгө, таштандыларды көрсөтүлбөгөн жерлерде таштоого ж.б. жагымсыз көрүнүштөргө жол берилбейт.

3.2.16. Университеттин студенттери катышкан жоолугушуу, аңгемелешүү, тегерек стол, дебат, диспут, эксперт менен жолугушуу ж.б.у.с. иш чаралар тиешелүү структуранын жетекчисинин расмий билдирүүсү аркылуу Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректордун макулдугу, ректордун уруксаты менен гана өткөрүлөт. Иш чаранын мазмуну, программасы жана катышуучуларынын тизмеси тиешелүү структуранын жетекчилигинин жана Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректордун макулдуктары, ректордун уруксаты менен аныкталат.

Адабияттар

1. А.Батыралиев, Н.Шадиев "ОшМУнун окутуучуларынын, кызматкерлеринин жана студенттеринин этикалык кодекси" – Ош, 2017.

2. Кыргыз Республикасынын " Билим берүү жөнүндөгү" Мыйзамы – Б.,2003.

3. Кыргыз Республикасынын "Мугалимдин статусу жөнүндөгү" Мыйзамы – Б.,2001.

4. Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси – Б., 2013.

5. "Педагогикалык билим берүү" багыты боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн стандарты (Бакалавр) – Б., 2014.

6. Ош мамлекеттик университетинин Уставы – Ош, 2016.

7. Высшая школа // Под.ред. Е.И.Войленко. В 2-х.ч. –М., 1978.

8. Ош мамлекеттик университетинин окутуучуларынын, кызматкерлеринин жана студенттеринин этикалык кодекси – ОшМУ, 2017.

9. Развитие информационной культуры и самостоятельной культуры познавательной деятельности в среде Интернет. Томаков М.В., Курочкин В.А., Коренева А.В. В книге: Методы обучения и организация учебного процесса в вузе Сборник тезисов докладов II Всероссийской научно-методической конференции. 2011.

10. Образовательные и воспитательные задачи информационно-образовательной среды вуза. Томаков М.В., Томаков В.И., Курочкин В.А., Коренева А.В. В сборнике: Современные инструментальные системы, информационные технологии и инновации материалы VIII Международной научно-технической конференции: в 2 частях. Ответственный редактор: Е.И. Яцун. 2011.

ОшМУнун студенттик коомчулук
менен иштөө боюнча проректору — Артыкова Ж.А.

"БЕКИТЕМИН"

ОшМУнун ректору,

ф.-м.и.д., профессор Кожобеков К.Г

____

"24" сентябрь 2021-жыл.

Студенттин жүрүм-туруму жөнүндө кодекс

Ош мамлекеттик университетинде студенттер үчүн дисциплинардык процедураларды жөнгө салуу

Ош-2021

“Студенттин жүрүм-туруму жөнүндө кодекс” Ош мамлекеттик университетинде иштелип чыгып, ОшМУнун административдик кеңешинин 2021-жылдын 24 -сентябрь №4 отурумунун чечими менен бекитилди.

ОшМУнун ректорунун 13.04.2021 №1177-ФХД/21 “Студенттер үчүн академиялык чынчылдык кодексин жана аны ишке ашыруу үчүн атайын механизмдерди иштеп чыгуу жөнүндөгү” буйругун аткаруу максатында түзүлгөн жумушчу топ тарабынан иштелип чыгарылган.

Түзүүчүлөр: Артыкова Ж., Саттаров А., Алтыбаева М., Арапбаев Р., Муратов Ж., Маматкулов О., Пайзилдаев Т., Орозали уулу Б.

Мазмуну

1. Жалпы жоболор

1.1. Студенттин жүрүм-турум жөнүндө кодекстин, максаттары жана маселелери

1.2. Кодексте каралган эреже бузуулар жана ага кийлигишүү

1.3. Колдонуучулар

2. Академиялык эреже бузуулар

2.1. Академиялык эреже бузууларга тиешелүү түшүнүктөр

2.2. Академиялык чынчылдык принциптери

3. Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар

3.1. Жалпы түшүнүктөр

3.2. Студенттердин жүрүм-турумуна талаптар

Колдонулган булактар

1. Жалпы жоболор

1.1. Студенттин жүрүм-туруму жөнүндө кодекс, максаттары жана маселелери

- Бул документ Ош мамлекеттик университетинин (мындан ары университет) билим алуучуларынын, тактап айтканда, студенттеринин, чет өлкөлүк студенттеринин, окуучуларынын (мындан ары студент) университетте билим алуу убакыт аралыгындагы жүрүм-турумун жөнгө салып турат. Документ окуу процессине тиешелүү жана тиешелүү эмес кырдаалдар үчүн аныкталган.
- Студенттин туура жүрүм-туруму, сапаттуу билим алуусу аркылуу Университеттин саясатын колдоо менен анын коомдогу беделин андан ары жогорулатууга өз салымын кошуусуна шарт түзүү максатында кабыл алынган;
- Кодекс КРнын "Билим берүү жөнүндөгү" мыйзамына, ОшМУнун уставынын ж.б. нормативдик документтеринин инсандын жүрүм-турумдук, адеп-ахлактык нормаларына, академиялык чынчылдык стандарттарына, адамзат баалулуктарына негизделип жазылган;
- Кодекстин талаптары билим берүү максаттарын ишке ашырууга, инсандык өнүгүүгө, өз ара мамилелешүүгө жагымдуу чөйрө түзүүнү шарттап берет;
- Кодекс студенттин конституциялык укугун, академиялык эркиндигин, сөз эркиндигин чектебейт;
- Кодекс ОшМУнун окутуучуларынын жана студенттеринин жүрүм-турум мамилелеринин моралдык-этикалык ченемдерин, эрежелерин камтыйт жана билим берүү процессинин катышуучуларынын өз ара мамилелериндеги, конфликттик кырдаалдарды чечүүдөгү иш-аракеттердин негизи боло алат.
- Кодекс ОшМУнун бардык структуралык бөлүктөрүндө бирдей күчкө ээ. Окутуучулар, студенттер, кызматкерлер кодекстеги көрсөтүлгөн

жоболорду, эрежелерди, принциптерди сактоону эркин, ыктыярдуу кабыл алышат жана ишке ашырышат.

- Кодекстеги жоболорду, эрежелерди билүү жана сактоо алардын окуу ишмердигинин жана эмгек тартибинин негизги сапаттык көрсөткүчтөрүнүн бири катары бааланып аттестация, сыйлоо, конкурс, сынактык ж.б. иш-чараларда баа берүүнүн критерийлеринин бири болуп эсептелинет.
- Кодекстеги этикалык ченемдерди бузгандарга административдик чара колдонулат же болбосо коомдук пикир аркылуу баа берилет. Студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, куратор же деканат аркылуу студенттин адепсиз кылык-жоруктары жөнүндө студенттин ата-энелерине билдирилип турат.
- Кодекске өзгөртүү, толуктоолорду киргизүү профсоюздук уюмдун, студенттик кеңештин, омбудсмендин сунуштарын эске алуу менен Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректор тарабынан (зарылдыкка жараша бир жыл ичинде бир гана жолу) жүргүзүлөт. Окумуштуулар кеңешинин чечими менен бекитилет. Зарылдыкка жараша ректордун буйругу менен өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду кийирүү үчүн жумушчу топ түзүлөт.

1.2. Кодексте каралган эреже бузуулар жана ага кийлигишүү

Академиялык эреже бузуулар. Академиялык эреже бузууларга плагиат, документти жасоо, бааны сатып алуу же башка жолдор менен жогорулатуу, окуу тапшырмасын (реферат, доклад, квалификациялык иш, долбоор ж.б.у.с.) башкаларга жасатуу, сатып алуу, алдоо аркылуу окуу тартибин бузуу ж.б.у.с. аракеттер кирет.

Окутуучулар, администрация (деканат, дирекция, окуу-маалымат департаменти ж.б.) жана акыйкатчы аппараты академиялык эреже бузуулардын болуусун, даражасын аныктайт жана ага ылайык жаза тартууга чара көрүү чечимин чыгарат.

Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар. Университет билим берүү программаларында коюлган максаттарга жетүү үчүн окууда, өз алдынча окууда, илим-изилдөө жана практикалык иштерин жүргүзүүдө, сабактардан сырткаркы убактагы студенттин өнүгүүсүнө, жашоосуна шарттарды түзүү менен коопсуз (зордук-зомбулук, алдамчылык, көз боемочулук, урдоо, тоноо, шылдыңдоо, башкаларды эреже бузууга мажбурлоо, эреже бузууга түртүү, эреже бузууга аргасыз кылууж.б.у.с. көрүнүштөрсүз) чөйрөнү уюштурат. Мындай коопсуз чөйрө менен камсыздоо максатында окуу менен байланышпаган дагы эреже бузууларды тыкыр көзөмөлдөөгө жана эреже бузуу аныкталган учурда ага ылайык чара көрүүгө университет милдеттенет.

Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулардын болуусун жана анын даражасын куратор, студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, деканат, дирекция, студенттик коомчулук менен иштөө бөлүмү, тарбиячы, жатакана коменданты ж.б.у.с. тараптар аныктайт жана ага ылайык ата-энесине студенттин тартиби жөнүндө кат жөнөтүү, эскертүү берүү, сөгүш жарыялоо, окуудан четтетүүгө сунуш берүү, жатаканадан чыгарууга сунуш берүү ж.б.у.с. чара көрүү чечимин чыгарат.

Жалпы университеттин корпоративдик маданияты - университеттин алдыга койгон стратегиялык максаттарына жетүүнү жана миссиясын (Университеттин өнүгүү концепциясы) ишке ашырууну шарттаган баалуулуктар, этикеттер, адаттар, салттар. Университеттик корпоративдик маданият университеттин адам ресурстарын башкаруу, өнүктүрүү менен бирге иштөө жана окуу үчүн жагымдуу чөйрө түзүүнү камсыздайт.

Университеттин мүлкүн колдонууга карата эрежелер жана университеттин аймагындагы чектөөлөр. Университет студенттин окуусуна, сабактан сырткаркы өнүгүп-өсүүсүнө, жатаканада жашоосуна, ден соолугуна жагымдуу шарттарды түзүп берүү менен билим берүү программаларын ишке ашырат. Университеттин мүлкүн колдонууга карата,

ошондой эле университеттин аймагына тиешелүү кийирилген чектөөлөр жана эрежелер коопсуз жана ыңгайлуу чөйрөдө студенттин окуу максаттарынын толук ишке ашуусун камсыздоого мүмкүнчүлүк түзүп берет. Университеттин мүлкүн пайдаланууга жана университеттин аймагында кийирилген чектөөлөргө карата эреже бузуулардын болуусун, даражасын окутуучу, куратор, студенттик кеңеш, акыйкатчы аппараты, деканат, дирекция, студенттик коомчулук менен иштөө бөлүмү, окуу-маалыматтык департаменти, тарбиячы, жаткана коменданты ж.б.у.с. тараптар аныктайт жана ага ылайык чара көрүү чечимин чыгарат.

1.3. Колдонуучулар

Бул документ ОшМУнун студенттери, окутуучулук-профессордук курамы, администрациясы, тейлөө жана техникалык кызматкерлери, ата-энелер, иш берүүчүлөр, эксперттер ж.б. кызыктар тараптар үчүн.

2. Академиялык эреже бузуулар

2.1. Академиялык эреже бузууларга тиешелүү түшүнүктөр

Академиялык чынчылдык – бул студенттин сапаттуу билим алуусу үчүн жетекчиликке алуучу чынчылдыктын принциптери, баалуулуктары.

Университеттин студенттери төмөнкүдөй академиялык эреже бузууларга жол бербеши керек:

Плагиат – башкалардын чыгармаларын, илимий жана интеллектуалдык эмгегин шилтеме койбостон көчүрүү.

Плагиатка байланышкан төмөнкү эреже бузуулар бар:

- Жазуу тапшырмаларын (доклад, реферат, курстук иш, квалификациялык иш, долбоордук иш, эссе, дипломдук иш, эскиз, макет, модель ж.б.у.с.) аткарууда интернеттен, китептерден башкалардын чыгармаларын, илимий жана интеллектуалдык эмгегин

көчүрүү. Бул эмгектерден цитаталарды келтирүүдө сөзсүз түрдө авторду жана эмгектин аталышы көрсөтүлүшү керек.

- Тапшырмаларды аткарууда мисал, маселелердин чыгарылышын жолдошторунан көчүрүп алуу.
- Башкалардын эмгегин өзүнүкү кылып көрсөтүү.
- Тапшырмаларды аткарууда интернет сервистерин чынчылдык принциптеринен четтееп пайдалануу. Мисалы математикалык мисалды автоматтык түрдө чыгарып бере турган интернет сервисин колдонуу.

Бааны (билимди) сатып алуу – бул студенттин өзүнүн билимине шайкеш келбеген баалоону уюштурууну шарттаган актылар.

Бааны (билимди) сатып алуу менен байланышкан эреже бузуулар:

- Окутуучуга акча же баалуу материалдык буюм берип бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Адам факторунун (таанышынын, тууганынын, жетекчилердин ж.б.у.с.) таасири аркылуу бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Кандайдыр бир кызмат көрсөтүү аркылуу бааны жогорулатуу, окуу тапшырмаларын аткаруудан бошоо;
- Окуу тапшырмаларын (доклад, реферат, курстук иш, квалификациялык иш, дипломдук иш, долбоордук иш, эссе, эскиз, макет, модель, ж.б.у.с.) акы төлөп берип башкаларга жасатуу.

Алдоо – бул студенттин жалган айтуу менен окуу процессине катышпоо, тапшырма аткаруудан качуу, бааны жогорулатуу аракеттери.

Алдоо менен байланышкан эреже бузуулар:

- Сабакка себепсиз келбөө;
- Шылтоо айтуу, жалган айтуу менен окутуучуну, жолдошторун алдоо аракети;
- Негизсиз окуу процессине катышпоо;

- Жалган айтуу менен окуу тапшырмаларын аткарбоо аракети;
- Жалган айтуу менен аянычтуу көрүнүү аркылуу бааны алуу, бааны жогорулатуу аракети;
- Башкалардын эмгектерин өзүнүкү кылып көрсөтүү аракети.

2.2. Академиялык чынчылдык принциптери

Студент академиялык чынчыл болуусу үчүн төмөнкү эрежелерди так сактоосу зарыл:

- ***1-принцип**. Аткарылган иштин оргиналдуулугу.* Ар бир окуу тапшырмасын өзү аткаруу, башкалардан көчүрбөө, башкаларга көчүртпөө, окуу тапшырмаларын аткарууда колдонулган маалымат булагын көрсөтүү;
- ***2-принцип**. Алынган билим менен баанын шайкештиги.* Баа менен өзү алган билимдин деңгээлинин тең болушун дайыма көзөмөлдөө зарыл. Коюлган баанын алынган билимден жогору болушу бул академиялык чынчылдыктын бузулгандыгынын негизги белгиси. Студент сапаттуу билим алуусу үчүн баасы менен алган билиминин шайкеш келүүсүн өзү аңдап, ага ылайык туура чечимдерди чыгаруусу зарыл.
- ***3-принцип**. Окуу процессине карата активдүүлүк позициясы.* Бул принцип сакталышы үчүн студенттер төмөнкүлөрдү аткарылышы зарыл:
  - ✓ Студент окуу процессине, окуу тапшырмаларын аткарууга активдүү катышуусу;
  - ✓ Окуу процессинин ийгиликтүү жүрүшү үчүн өз салымын кошуу, кайдыгер болбоо;
  - ✓ Окуу процессинин натыйжалуу болуусуна өз пикирин, сунушун негиздүү билдирүү;

- ✓ "Окутуучу студенттин көзү менен" деп аталган анкетирлөө аркылуу окутуучуларга жана окуу процессинин уюштурулушуна обьективдүү, негиздүү баа берүү;

- *4-принцип.* Баалоонун ачык-айкындуулугу. Окуу тапшырмаларын аткарууда, сынактарды тапшырууда студент баалоонун критерийлери жана механизмдери менен алдын ала тааныш болуусу керек.

Бул принциптердин аткарылышы үчүн студент күнүмдүк окуп-үйрөнүү ишмердигинде төмөнкү эрежелерди сактоосу зарыл:

- ✓ Сабактарды себепсиз калтырбоо;
- ✓ Ар бир тапшырманы өз убагында аткаруу;
- ✓ Алдоо жолу менен баа албоо;
- ✓ Окуп-үйрөнүү, тапшырмаларды аткаруудан башка жолдор аркылуу бааныжогорулатуу аракетин жасабоо;
- ✓ Окуу тапшырмаларын аткарууда, сынактарды тапшырууда баалоонун критерийлерине жана механизмдерине ылайык окуп-үйрөнүү процессин уюштуруу;
- ✓ Окуу процессинин натыйжалуу болуусу үчүн ар дайым активдүү болуу;
- ✓ Баа алууда билимине гана таянуу.

3. Окуу процессине байланышпаган эреже бузуулар

3.1. Жалпы түшүнүктөр

Студент төмөнкү эреже бузууларга жол бербеши керек:

Зордук-зомбулук – бул адамдын эркин чектөө, анын үстүнөн бийлик жүргүзүү жана аны башкаруу максатын көздөгөн системалуу түрдө кайталанып туруучу адам эркине каршы физикалык, психологиялык, экономикалык жана сексуалдык мүнөздөгү таасир этүүчү актылар.Зордук-

зомбулукка уруу, коркутуу, шылдыңдоо, мазактоо, эркинен сырткары аракет жасоого мажбурлоо, кемсинтүү, эреже бузууга түртүү, аргасыз кылуу, талап-тоноо, артынан түшүү, такталбаган маалыматтар аркылуу каралоо актылары кирет.

Алдоо – бул жалган айтуу, көз боемочулук кылуу, туура эмес, такталбаган маалыматтарды айтуу, башкаларга таратуу (оозеки, жазуу түрүндө же социалдык тармактар аркылуу) жана ошол аркылуу кимдир бирөөгө зыян келтирүү, аброюна шек келтирүү, каралоо, башкалардын коомчулуктагы беделин түшүрүү максатында жагымсыз кырдаал жаратуу актылары кирет.

Туура эмес жүрүм-турум – адекваттуу адамдын башкаларга зыян келтирген, жагымсыз жана ыңгайсыз кырдаал жараткан, окууга, жашоого, эс алуусуна тоскоолдук кылган, конфликт жарата турган жүрүм-турумдары.

Уурулук – башкалардын мүлкүн, буюмун, менчигин уруксатсыз өзүнө ыйгаруу, алып алуу аракети.

3.2. Студенттердин жүрүм-турумуна талаптар

3.2.1. Студент коомдук жайларда, анын ичинде университетте, окуу кааналарында, китепканада, жатаканада жалпы кабыл алынган коомдук жайда жүрүүнүн жүрүм-турум эрежелерин сакташы керек.

3.2.2. Студенттер университеттин уставын, ички-тартип эрежелерин ж.б. локалдык актыларын сакташат.

3.2.3. Окууга өз убагында келүүсү, себепсиз сабактарды калтырбоосу, сабакты калтыргандыгын өз убагында старостага, кураторго же деканатка билдирүүсү анын милдети катары эсептелинет.

3.2.4. Студент өзүнүн билим берүү процесстери жана коомдук-маданий иш-чаралары боюнча оюн, көз карашын, ишенимин, сын-пикирлерин эркин билдире алат. Ал үчүн эч кимден куугунтукка кабылбайт.

3.2.5. Студенттин окуу жайдагы негизги документи болуп студенттик билет эсептелинет.

3.2.6. Эгерде окуу корпусуна кирүүдө же чыгууда кезек болуп калса студенттер жашы улууларды, агайларды, эжекелерди, ал эми эркектер аял затын алдыга кое берет.

3.2.7. Окуу жайында бардык улуттун, диндин жана башка өлкөлөрдүн өкүлдөрү билим алууга жана коомдук-маданий иштерге катышууда бирдей укукта. Динине, улутуна, жашаган жерине карата бөлүүгө жана кемсинтүүгө жол берилбейт.

3.2.8. Сабак убагында бири-бири менен сүйлөшүп, башкаларга жолтоо болуу, чөнтөк телефону менен сүйлөшүү, уруксатсыз эшикке чыгып кетүү этиканын ченемдерине жатпайт жана мындай көрүнүштөргө жол берилбейт. Сабактарда чөнтөк телефону өчүрүлөт же үнсүз режимге коюлат.

3.2.9. Окутуучу сабакка киргенде студенттер аны менен ордунан туруп саламдашышат.

3.2.10. Окутуучулар, кызматкерлер жана студенттер өз ара бири бири менен сый-урматтагы мамилени сакташат.

3.2.11. Окутуучунун, кызматкердин же студенттин кийген кийимине, жүрүм-турумуна эл алдында сын-пикирди айтуу этикага туура келбейт (мүмкүн болсо өзүнө айтуусу керек).

3.2.12. Окуу жайга спорттук кийим менен келүүгө (спорттук форманы дене тарбия сабагында кийишет), шорта, сланцы, ачык кийимдерди (сарафан, майка, лосины ж.б.) кийүүгө, жүзү жабык кийинүүгө, ашыкча гримдер жана жасалгалар менен келүүгө болбойт.

3.2.13. Окуу жайда сакал-мурутун ашыкча өстүрүп жүрүүгө болбойт.

3.2.14. Атайын көрсөтүлгөн жерде гана тамеки тартууга уруксат берилет. Мас абалда сабакка келүүгө, сабак убагында сагыз чайноого, уктаганга, окуу

максатынан тышкары гезит окуганга, окуу максатынан тышкары интернет, социалдык тармактарды колдонгонго, телефон менен сүйлөшүүгө ж.б. жол берилбейт.

3.2.15. Коомдук мүлктү жана айлана-чөйрөнүн, аудиториянын тазалыгын сактоо кызматкерлердин жана студенттердин милдети катары эсептелинет. Какырынып-түкүрүүгө, таштандыларды көрсөтүлбөгөн жерлерде таштоого ж.б. жагымсыз көрүнүштөргө жол берилбейт.

3.2.16. Университеттин студенттери катышкан жоолугушуу, аңгемелешүү, тегерек стол, дебат, диспут, эксперт менен жолугушуу ж.б.у.с. иш чаралар тиешелүү структуранын жетекчисинин расмий билдирүүсү аркылуу Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректордун макулдугу, ректордун уруксаты менен гана өткөрүлөт. Иш чаранын мазмуну, программасы жана катышуучуларынын тизмеси тиешелүү структуранын жетекчилигинин жана Студенттик коомчулук менен иштөө боюнча проректордун макулдуктары, ректордун уруксаты менен аныкталат.

Адабияттар

1. А.Батыралиев, Н.Шадиев "ОшМУнун окутуучуларынын, кызматкерлеринин жана студенттеринин этикалык кодекси" – Ош, 2017.

2. Кыргыз Республикасынын " Билим берүү жөнүндөгү" Мыйзамы – Б.,2003.

3. Кыргыз Республикасынын "Мугалимдин статусу жөнүндөгү" Мыйзамы – Б.,2001.

4. Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси – Б., 2013.

5. "Педагогикалык билим берүү" багыты боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн стандарты (Бакалавр) – Б., 2014.

6. Ош мамлекеттик университетинин Уставы – Ош, 2016.

7. Высшая школа // Под.ред. Е.И.Войленко. В 2-х ч. –М., 1978.

8. Ош мамлекеттик университетинин окутуучуларынын, кызматкерлеринин жана студенттеринин этикалык кодекси – ОшМУ, 2017.

9. Развитие информационной культуры и самостоятельной культуры познавательной деятельности в среде Интернет. Томаков М.В., Курочкин В.А., Коренева А.В. В книге: Методы обучения и организация учебного процесса в вузе Сборник тезисов докладов II Всероссийской научно-методической конференции. 2011.

10. Образовательные и воспитательные задачи информационно-образовательной среды вуза. Томаков М.В., Томаков В.И., Курочкин В.А., Коренева А.В. В сборнике: Современные инструментальные системы, информационные технологии и инновации материалы VIII Международной научно-технической конференции: в 2 частях. Ответственный редактор: Е.И. Яцун. 2011.

ОшМУнун студенттик коомчулук
менен иштөө боюнча проректору Артыкова Ж.А.